

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ VÀ QUẢN TRỊ KINH DOANH**

NGUYỄN THỊ ANH HOA

**GIẢI PHÁP CHỦ YẾU NÂNG CAO VAI TRÒ
CỦA LAO ĐỘNG NỮ DÂN TỘC TÀY TRONG PHÁT TRIỂN
KINH TẾ HỘ NÔNG DÂN Ở HUYỆN PHÚ LƯƠNG,
TỈNH THÁI NGUYÊN**

Chuyên ngành: KINH TẾ NÔNG NGHIỆP

Mã số: 60.31.10

LUẬN VĂN THẠC SĨ KINH TẾ

Người hướng dẫn khoa học: TS. ĐOÀN QUANG THIỆU

THÁI NGUYÊN - 2011

LỜI CAM ĐOAN

Luận văn "Giải pháp chủ yếu nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ nông dân ở huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên". " đã được triển khai nghiên cứu tại huyện Phú Lương, tỉnh Thái Nguyên. Đề tài đã sử dụng nhiều nguồn thông tin liên quan khác nhau để phục vụ cho việc viết luận văn, các nguồn thông tin đã được chỉ rõ nguồn gốc. Ngoài ra nguồn số liệu điều tra thực tế ở địa bàn nghiên cứu đã được xử lý.

Tôi xin cam đoan rằng số liệu và kết quả trong nghiên cứu trong luận văn này là hoàn toàn trung thực và chưa hề được sử dụng cho bất cứ một học vị nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn đã được cảm ơn và các thông tin trích dẫn trong luận văn đã được chỉ rõ nguồn gốc./.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2011

Người thực hiện

Nguyễn Thị Anh Hoa

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian nghiên cứu, điều tra số liệu và hoàn thành luận văn, tôi đã nhận được sự giúp đỡ nhiệt tình của nhiều tập thể và cá nhân trong và ngoài trường.

Trước tiên tôi xin chân thành cảm ơn Khoa Kinh tế Trường Đại học Kinh tế và Quản trị kinh doanh Thái Nguyên, TS Đoàn Quang Thiệu và các cùng các thầy, cô giáo trong trường đã trực tiếp hướng dẫn khoa học và giúp đỡ tôi trong thời gian nghiên cứu luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn sự giúp đỡ của UBND huyện Phú Lương, các phòng ban ở huyện và Ủy ban nhân dân các xã đã nhiệt tình tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong việc triển khai nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Xin cảm ơn bạn bè, đồng nghiệp và người thân trong gia đình đã quan tâm, động viên, đóng góp ý kiến quý báu cho tôi trong quá trình hoàn thiện luận văn./.

Thái Nguyên, tháng 8 năm 2011

Người thực hiện

Nguyễn Thị Anh Hoa

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT.....	vii
DANH MỤC BẢNG BIỂU HÌNH VẼ	viii
MỞ ĐẦU.....	1
1. Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	3
3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
4. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài.....	4
5. Bố cục luận văn.....	4
Chương I: TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	5
1.1. Cơ sở khoa học về nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ nông dân	5
1.1.1. Cơ sở lý luận về nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ nông dân	5
1.1.2. Cơ sở thực tiễn về nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ nông dân	15
1.2. Phương pháp nghiên cứu	32
1.2.1. Phương pháp tiếp cận nghiên cứu	32
1.2.2. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu	32
1.2.2.1. Chọn vùng nghiên cứu	32
1.2.2.2. Chọn hộ nghiên cứu	33
1.2.3. Phương pháp thu thập thông tin	34
1.2.3.1. Thu thập thông tin thứ cấp	34
1.2.3.2. Phương pháp thu thập thông tin sơ cấp	35
1.2.4. Phương pháp tổng hợp và phân tích số liệu	35
1.2.4.1. Phương pháp phân tổ thống kê	35
1.2.4.2. Phương pháp thống kê so sánh	35
1.2.5. Hệ thống các chỉ tiêu phân tích	36
1.2.5.1. Nhóm các chỉ tiêu chung	36
1.2.5.2. Nhóm các chỉ tiêu về kinh tế	36
1.2.5.3. Nhóm các chỉ tiêu về xã hội	36
Chương II: THỰC TRẠNG VỀ VAI TRÒ LAO ĐỘNG NỮ DÂN TỘC TÀY TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ NÔNG DÂN HUYỆN PHÚ LƯƠNG, TỈNH THÁI NGUYÊN	37
2.1. Đặc điểm của huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên	37
2.1.1. Đặc điểm tự nhiên	37

2.1.1.1. Vị trí địa lý	37
2.1.1.2. Địa hình.....	38
2.1.1.3. Đặc điểm thời tiết, khí hậu, thủy văn	38
2.1.2. Tài nguyên	39
2.1.2.1. Đất đai.....	39
2.1.2.2. Rừng	41
2.1.2.3. Nguồn nước	41
2.1.2.4. Khoáng sản.....	42
2.1.3. Đặc điểm kinh tế - xã hội	42
2.1.3.1. Tình hình dân số và lao động.....	42
2.1.3.2. Tình hình phát triển kinh tế - xã hội của huyện Phú Lương	46
2.1.4. Đặc điểm cơ sở hạ tầng	53
2.1.4.1. Giao thông.....	53
2.1.4.2. Thủy lợi	53
2.1.4.3. Điện và thông tin liên lạc	53
2.1.4.4. Cơ sở y tế, giáo dục.....	54
2.2. Thực trạng lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ ở huyện Phú Lương tỉnh Thái Nguyên	54
2.2.1 Đặc điểm về cộng đồng người dân tộc Tày ở huyện Phú Lương.....	54
2.2.1.1. Một số nét về nguồn gốc lịch sử, địa bàn cư trú, đời sống văn hoá và phong tục tập quán của dân tộc Tày ở huyện Phú Lương	54
2.2.1.2. Đặc điểm sản xuất của dân tộc Tày ở các xã điều tra	60
2.2.1.3. Tình hình đời sống của dân tộc Tày ở các xã thuộc điểm điều tra	61
2.2.2. Thực trạng lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ.....	62
2.2.2.1. Cơ cấu dân số và lao động dân tộc Tày của huyện Phú Lương	62
2.2.2.2. Sự tham gia của lao động nữ dân tộc Tày trong các hoạt động kinh tế, chính trị, xã hội của huyện Phú Lương	65
2.2.3. Vai trò của lao động nữ dân tộc Tày	66
2.2.3.1. Vai trò của lao động nữ dân tộc Tày tham gia quản lý điều hành sản xuất, phát triển kinh tế, quản lý tài chính hộ ở các xã điều tra	66
2.2.3.2. Vai trò lao động nữ dân tộc Tày trong kiểm soát các nguồn lực.....	70
2.2.3.3. Vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong việc bình ổn dân số.....	75
2.2.3.4. Vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong hoạt động xã hội và gia đình ..	76
2.3. Phân tích các yếu tố tác động đến việc nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày.....	77
2.3.1. Gánh nặng công việc	77
2.3.1.1. Thực trạng về gánh nặng công việc	77
2.3.1.2. Nguyên nhân dẫn đến gánh nặng công việc của lao động nữ dân tộc Tày cao.....	80
2.3.1.3. Tác động của gánh nặng công việc đến cơ hội nâng cao năng lực của lao động nữ dân tộc Tày	81
2.3.2. Cơ hội tiếp cận và kiểm soát các nguồn lực	81
2.3.2.1. Cơ hội tiếp cận đất đai và kiểm soát đất đai.....	81
2.3.2.2. Cơ hội tiếp cận và kiểm soát vốn, tín dụng	82
2.3.2.3. Cơ hội tiếp cận với kỹ thuật tiến bộ	84

2.3.2.4. Cơ hội tiếp cận với giáo dục	86
2.3.2.5. Cơ hội tiếp cận với thị trường	88
2.3.2.6. Cơ hội tiếp cận với dịch vụ y tế và chăm sóc sức khỏe	89
2.3.2.7. Quyền ra quyết định trong gia đình	89
Chương III: GIẢI PHÁP CHỦ YẾU NHẪM NÂNG CAO VAI TRÒ CỦA LAO ĐỘNG NỮ DÂN TỘC TÀY TRONG PHÁT TRIỂN KINH TẾ HỘ NÔNG DÂN Ở HUYỆN PHÚ LƯƠNG, TỈNH THÁI NGUYÊN.	90
3.1. Quan điểm về nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ	90
3.1.1. Nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ phải đúng các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước	91
3.1.2. Nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ phải gìn giữ và phát huy bản sắc văn hoá truyền thống của dân tộc Tày	91
3.1.3. Nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ phải tạo điều kiện cho kinh tế hộ phát triển	91
3.1.4. Nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ phải tạo điều kiện thuận lợi cho lao động nữ dân tộc Tày tiếp cận các nguồn lực	91
3.1.5. Nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ phải phù hợp với khả năng và chăm lo sức khoẻ	92
3.1.6. Nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày phải đảm bảo tính bền vững lâu dài, nâng cao trình độ dân trí	92
3.2. Phương hướng, mục tiêu về nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày nói riêng trong phát triển kinh tế hộ	92
3.2.1. Phương hướng về nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ	93
3.2.2. Mục tiêu nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ	94
3.3. Một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao vai trò của lao động nữ dân tộc Tày trong phát triển kinh tế hộ	94
3.3.1. Nhóm giải pháp chung cho các loại hộ	95
3.3.1.1. Giải pháp về cơ chế, chính sách đối với giới và bình đẳng giới	95
3.3.1.2. Giải pháp về tuyên truyền, giáo dục nâng cao nhận thức về giới và bình đẳng giới	95
3.3.1.4. Giải pháp về đào tạo, bồi dưỡng nâng cao trình độ dân trí, văn hóa, khoa học kỹ thuật cho lao động nữ dân tộc Tày	98
3.3.1.5. Giải pháp về phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào dân tộc và miền núi	99
3.3.1.6. Nhóm giải pháp cụ thể cho hộ nông dân	102
3.3.2. Nhóm giải pháp riêng cho các loại hộ	104
3.3.2.1. Đối với nhóm hộ khá	104
3.3.2.2. Đối với nhóm hộ trung bình	104
3.3.2.3. Đối với nhóm hộ nghèo	104
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ	105
TÀI LIỆU THAM KHẢO	109

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Từ viết tắt	Nguyên nghĩa
1	CP	Chính phủ
2	TW	Trung ương
3	QĐ	Quyết định
4	CT	Chỉ thị
5	NQ	Nghị quyết
6	UBND	Ủy ban nhân dân
7	HĐND	Hội đồng nhân dân
8	PTNT	Phát triển nông thôn

DANH MỤC BẢNG BIỂU HÌNH VẼ

Bảng 1.1: Tỷ lệ phụ nữ tham gia công tác Đảng, chính quyền các cấp năm 2009	23
Bảng 1.2: Tỷ lệ lao động nữ đang làm việc phân theo ngành kinh tế năm 2010 tỉnh Thái Nguyên	24
Bảng 1.3: Tỷ lệ phụ nữ là đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp ở tỉnh Thái Nguyên nhiệm kỳ 2004-2009.....	26
Bảng 1.4. Kết quả chọn nhóm hộ dân tộc Tày ở huyện Phú Lương để điều tra	34
Bảng 2.1: Hiện trạng sử dụng đất của huyện Phú Lương năm 2008-2010.....	40
Bảng 2.2: Tình hình dân số và lao động của huyện Phú Lương năm 2008 - 2010	42
Bảng 2.3: Dân số huyện Phú Lương năm 2010 chia theo dân tộc, giới tính và khu vực thành thị, nông thôn	43
Bảng 2.4: Dân số huyện Phú Lương năm 2010 chia theo dân tộc và đơn vị hành chính.	44
Bảng 2.5. Lực lượng lao động ở huyện Phú Lương năm 2010 phân theo giới tính và ngành kinh tế	46
Bảng 2.6: Tổng hợp các chỉ tiêu kinh tế - xã hội của huyện Phú Lương đạt được năm 2008-2010.....	47
Bảng 2.7. Diện tích, năng suất, sản lượng một số cây trồng chính của huyện Phú Lương năm 2008-2010	49
Bảng 2.8: Số lượng gia súc, gia cầm của huyện Phú Lương năm 2008-2010	50
Bảng 2.9. Một số chỉ tiêu về đời sống của các hộ dân tộc Tày ở các xã điều tra.....	61
Bảng 2.10: Thông tin chung về các xã điều tra	63
Bảng 2.11: Tổng hợp diện tích đất các xã điều tra	63
Bảng 2.12. Đặc điểm dân số của hộ dân tộc Tày ở huyện Phú Lương tại các xã điều tra..	64
Bảng 2.13: Số lượng lao động nữ dân tộc thiểu số tham gia	65
trong các cấp chính quyền ở huyện Phú Lương năm 2010.....	65
Bảng 2.14. Tỷ lệ lao động nữ dân tộc Tày làm chủ hộ và tham gia quản lý hộ ở các xã điều tra	66
Bảng 2.15. Tỷ lệ lao động nữ dân tộc Tày quản lý tài chính của hộ ở các xã điều tra.....	68
Bảng 2.16. Tỷ lệ công việc lao động nam, nữ dân tộc Tày trong sản xuất nông nghiệp của các hộ ở các xã điều tra	68
Bảng 2.17. Quyền ra quyết định trong sản xuất của các hộ dân tộc Tày ở các xã điều tra	70
Bảng 2.18. Đứng tên trong giấy chứng nhận quyền sử dụng đất của các hộ dân tộc Tày ở các xã điều tra	71
Bảng 2.19: Thu nhập của nhóm hộ dân tộc Tày ở các xã điều tra.....	72
Bảng 2.20. Các nguồn cung cấp thông tin giúp lao động nữ dân tộc Tày áp dụng vào sản xuất ở các xã điều tra	73
Bảng 2.21. Tỷ lệ tiếp cận kiến thức sản xuất của lao động nam và nữ dân tộc Tày ở các xã điều tra	74

Bảng 2.22. Tỷ lệ lao động nam, nữ dân tộc Tày tham gia hoạt động xã hội và các công việc khác ở các xã điều tra	76
Hình 2.1. Thời gian làm việc trong ngày của lao động nam và nữ người Tày	78
Hình 2.2. Thời gian làm việc gia đình của lao động nam và nữ người Tày.....	79
Bảng 2.23. Khả năng tiếp cận nguồn vốn vay (người đứng tên vay) của lao động nam, nữ dân tộc Tày ở các xã điều tra	82
Bảng 2.24: Tỷ lệ đến trường của các em người Tày tại các xã thuộc điểm điều tra	86

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Sinh thời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói: Phụ nữ là nửa phần xã hội. Nếu không giải phóng phụ nữ thì không giải phóng một nửa loài người. Nếu không giải phóng phụ nữ là xây dựng chủ nghĩa xã hội chỉ một nửa. Giải phóng phụ nữ, nâng cao năng lực và thừa nhận vị thế, vai trò của người phụ nữ, trong xã hội là một mục tiêu quan trọng, một cuộc đấu tranh vô cùng cam go, quyết liệt và dai dẳng diễn ra trong mỗi con người, trong từng gia đình và toàn xã hội. Ngay từ khi mới giành được chính quyền, Đảng và Nhà nước ta đã nhận thức sâu sắc vai trò và vị thế của phụ nữ trong sự phát triển chung của quốc gia, dân tộc. Nhà nước đã ban hành nhiều văn bản pháp lý nhằm cụ thể hoá quyền bình đẳng nam nữ; tạo điều kiện cho phụ nữ ngày càng có nhiều cơ hội và điều kiện tham gia vào các hoạt động chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội... Bình đẳng giới trở thành mục tiêu của sự phát triển đồng thời cũng trở thành vấn đề trung tâm của phát triển và là một trong những mục tiêu tăng trưởng của quốc gia, xoá đói giảm nghèo và quản lý nhà nước có hiệu quả.

Huyện Phú Lương gồm có 16 xã, phường, thị trấn, dân số năm 2010 là 105.229 người (bao gồm: dân tộc Kinh 59.019 người, chiếm 56,1%; dân tộc Tày 20.863 người, chiếm 19,8%; dân tộc Sán Chay 11.515 người, chiếm 10,9%; dân tộc Nùng 5.516 người, chiếm 5,2%; dân tộc Sán Dìu 4.888 người, chiếm 4,6%; dân tộc Dao 2.675 người, chiếm 2,5%; dân tộc Mông 311 người, chiếm 0,3%; dân tộc Hoa 270 người, chiếm 0,3%; các dân tộc khác 172 người, chiếm 0,2%); dân số ở thành thị 7.350 người, chiếm 6,98%; dân số ở nông thôn 97.879 người, chiếm 93,02%; nam giới 52.273 người, chiếm 50,1%; nữ giới 52.506 người, chiếm 49,9%.

Hiện nay, vai trò phụ nữ trên bình diện chung đã được phát huy, lao động nữ đã đóng vai trò tích cực trong phát triển kinh tế - xã hội nói chung và phát triển kinh tế hộ nói riêng. Nhưng trên thực tế nhiều nơi, đặc biệt là vùng đồng bào dân tộc thiểu số do đặc thù về phong tục tập quán, trình độ dân trí thấp... mà vai trò lao động nữ trong từng